

УДК 336.226.322

Оксана ДЕСЯТНЮК

НАПРЯМКИ РЕФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ АДМІНІСТРУВАННЯ ПДВ У КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ

Досліджено процес гармонізації системи непрямого оподаткування та систематизовано етапи становлення правового регулювання механізму адміністрування ПДВ в країнах-членах Європейського Союзу. Розглянуто структуру доходів бюджету ЄС, розраховано частку ПДВ у доходах бюджетів України та ЄС, проаналізовано її динаміку впродовж 2007–2013 рр. Описано моделі удосконалення і спрощення порядку справляння ПДВ в країнах Європи. Виокремлено напрями удосконалення механізму адміністрування ПДВ в Україні з урахуванням вимог європейських Директив та позитивної практики держав Європейського Союзу.

Ключові слова: адміністрування, ПДВ, гармонізація, Директива, державний бюджет, Європейський Союз, податкова ставка.

Оксана ДЕСЯТНЮК

Направления реформирования механизма администрирования НДС в контексте европейского опыта

Исследован процесс гармонизации системы косвенного налогообложения и систематизированы этапы становления правового регулирования механизма администрирования НДС в странах-членах Европейского Союза. Рассмотрена структура доходов бюджета ЕС, рассчитан удельный вес НДС в доходах бюджетов Украины и ЕС, проанализирована его динамика в течение 2007–2013 гг. Описаны модели совершенствования и упрощения порядка взимания НДС в странах Европы. Выделены направления совершенствования механизма администрирования НДС в Украине с учетом требований европейских директив и положительной практики государств Европейского Союза.

Ключевые слова: администрирование, НДС, гармонизация, директива, государственный бюджет, Европейский Союз, налоговая ставка.

Oksana DESYATNYUK

Directions to reform the mechanism of VAT administration in context of European experience

Introduction. Integration and globalization processes that take place in world politics and economics cause objectively close synergy between nations and world regions that, in turn, requires unified approaches to elaboration of budget and tax policy. An important constituent part of integration and harmonization process is adaptation EU experience in administration of taxes and first of all – VAT being one of the most important and simultaneously complicated issues.

Purpose. *The main goal of the article is highlighting of directions to reform the mechanism of VAT administration in Ukraine basing on analysis of international practice of VAT administration in European Union.*

Results. *The article deals with the comprehensive research of harmonization process within indirect taxation and systematization of legal regulations for the mechanism of VAT administration in EU countries. The author highlighted the EU directives concerning harmonization of legislation of EU countries in the sphere of taxes on turn-over assuming the collaboration agreements in taxation within framework of Agreement about Association of EU and Ukraine. It also creates the possibilities to avoid the cases of tax evasion or violation of tax laws. The author emphasized that such statements should be implemented into national tax regulations during three years after the Agreement took effect.*

There was investigated the structure of EU budget revenues, calculated the VAT share in budget revenues of Ukraine and EU, analyzed the dynamics during 2007–2013, proved that budget revenues dependence upon one tax is a negative phenomenon. As it comes from the experience of developed countries, the lion's share of revenues should be formed at the expense of direct taxes regardless the exclusive role of VAT in the structure of budget revenues that is an indicator of considerable social and economic development.

The author described the models to modernize and simplify the order of VAT payment in European countries. The analysis showed that all models are efficient in correlation of expenditures and advantages as well as combination of a number of models can be used.

Conclusions. *It was proved that positive international practice plays an exclusive role for Ukraine as, despite the crisis conditions, developed European countries managed to retain reached level and provide the growth of revenues to budget from value added tax. Such level can be reached only due to essential coordination between institutions and obtained experience i.e. fast reaction on emerging problems with steady functioning of tax system.*

Keywords: *administration, VAT, harmonization, directive, state budget, EU, tax rate.*

JEL Classification: H250

Постановка проблеми. Інтеграційні та глобалізаційні процеси, що відбуваються у світовій політиці й економіці, об'єктивно обумовлюють тісну співпрацю між окремими країнами й регіонами світу, що, в свою чергу, вимагає єдиних підходів до розробки бюджетно-податкової політики. Стосовно України, то першим її кроком на шляху до європейської інтеграції був вступ до СОТ в 2008 р., який сприяв прийняттю більш ніж 50 законів, необхідних для адаптації українського законодавства до вимог СОТ.

Однак ключове рішення в цьому напрямку було прийнято в 2014 р. з підписанням Уго-

ди про асоціацію з ЄС. Згідно із положеннями зазначеної Угоди одним із найважливіших факторів подальшої економічної співпраці між ЄС та Україною є зближення законодавчої бази. Відповідно до програми інтеграції, пріоритетність співпраці окремих країн-членів ЄС з нашою державою буде визначати подальшу політичну й економічну ситуацію в Україні. Відтак, для України гармонізація національного законодавства до європейських вимог є не лише необхідною в контексті подальшої співпраці, а й сприятиме залученню іноземних інвестицій, вільному руху капіталу, надійності інвестованих проектів тощо.

Важливою складовою процесу інтеграції та гармонізації є адаптація досвіду країн-членів ЄС щодо адміністрування податків і, насамперед, ПДВ – одного із найвагоміших і водночас найскладніших податків, що потребує з'ясування досягнень і проблем цих країн у зазначеній галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В економічній літературі проблематика інтеграційних та глобалізаційних процесів висвітлена досить широко. Особливості гармонізації національних законодавств держав-членів ЄС щодо функціонування непрямих податків розглядали Л. Ентін, Р. Петров, В. Слепець, А. Татам, Г. Толстопятенко, Б. Топорнін, Н. Моусі, С. Шевчук. Безпосередньо питання гармонізації ПДВ піднімали В. Андрущенко, В. Валігура, Т. Єфименко, Ю. Іванов, А. Крисоватий, І. Луніна, О. Макєєва, Т. Палянок, А. Скрипник, А. Соколовська та ін. Облікові аспекти формування елементів ПДВ у контексті міжнародного досвіду висвітлені О. Малишкіним. Проблеми, порушені у дослідженнях, підтверджують нагальність і доцільність пізнання міжнародної практики з метою вироблення ефективних шляхів реформування податку на додану вартість в Україні.

Метою статті є окреслення напрямків удосконалення механізму адміністрування ПДВ в Україні на основі аналізу міжнародної практики адміністрування ПДВ у країнах-членах ЄС.

Виклад основного матеріалу дослідження. Гармонізація непрямого оподаткування загалом, та особливо ПДВ, є важливим етапом для зближення України з державами ЄС. Цей процес необхідно проводити системно з урахуванням переваг і недоліків, що дасть змогу уникнути неузгодженостей при внесенні змін та доповнень до нормативно-правових актів України. Цілком погоджуємось із А. Соколовською, яка зазначає, що внутрішніми причинами реформування ПДВ є недоліки його правового регулювання та

невідповідність механізму застосування й адміністрування стрімким змінам умов господарювання, зумовленим використанням новітніх технологій, підвищенням ролі послуг, а також глобалізацією економіки [11, 36].

Звідси доцільним є дослідження процесу гармонізації в Європейському Союзі системи непрямого оподаткування загалом та ПДВ зокрема, що пройшов певні етапи, які окреслимо в контексті прийняття:

1. Римського договору про створення ЄС (1957 р.), котрий визначив принципи створення Європейського економічного співтовариства (ЄЕС), а також основи гармонізації податку з обороту країн-членів з метою оптимізації роботи загального ринку.

2. Першої Директиви ЄС щодо ПДВ (1967 р.), котра встановила вимоги до країн-учасниць стосовно заміни податку з обороту ПДВ [1].

3. Другої Директиви щодо ПДВ (1967 р.), яка окреслила орієнтовні правила, що стосуються запровадження ПДВ країнами-членами ЄЕС.

Відтак, Перша та Друга Директиви забезпечили часткову гармонізацію, оскільки в певних випадках зберігалось ще паралельне існування двох податків або відсутність такого оподаткування взагалі, що, відповідно, призводило до порушення внутрішньої торгівлі.

4. Шостої Директиви щодо ПДВ (1977 р.), що скасувала дію Другої Директиви та частково Першої. Нові правила, зазначені в цій Директиві, врегулювали такі важливі питання, як: територіальну дію, операції, які підлягали оподаткуванню, види ставок, пільги, визначення платника податків, бази оподаткування та місця здійснення операції. Окремі вимоги стосувались лише малого підприємництва і землевласників [1]. Положеннями Шостої Директиви 77/388 чітко було визначено об'єкт та базу оподаткування ПДВ, ставку податку

та місце його справляння, під час виникнення податкового зобов'язання і порядок його зменшення, податкові пільги (звільнення від оподаткування), спрощені та спеціальні схеми оподаткування. Відповідно до ст. 2 Шостої Директиви 77/388, об'єктом оподаткування визначено здійснення платником податку поставок товарів і послуг в межах території країни [12], а також здійснення операцій з імпорту товарів. В ст. 5 Шостої Директиви 77/388 "поставку товарів" означено як передачу права на розпорядження матеріальним майном в якості власника.

5. Перехідної Директиви (1993 р.), яка скасовувала податкові бар'єри торгівлі між країнами-членами ЄС, встановила єдині вимоги до держав стосовно впровадження законодавства з ПДВ та механізму його адміністрування. При цьому особливу увагу було приділено механізму відшкодування ПДВ під час здійснення операцій із партнерами, що розташовані за межами території Співтовариства, запровадженню ідентифікаційних номерів, визначенню вимог щодо оформлення та збереження податкової документації.

6. Директиви по електронному підприємству (2002 р.), якою визначено порядок розрахунку ПДВ при наданні електронних послуг країнами-членами ЄС покупцям з інших держав та навпаки. Місцем надання таких послуг було місце розташування покупця.

7. Переробленої Шостої Директиви (2006 р.), що врахувала значну кількість поправок, які вносили від часу прийняття попередньої Шостої Директиви. До Шостої Директиви 77/388 неодноразово вносили зміни та доповнення, обумовлені поглибленням інтеграційних процесів в ЄС. Позитивним є те, що, незважаючи на численні зміни та доповнення, а також відміну дії деяких положень Шостої Директиви 77/388 стосовно низки держав-членів, вона залишається основним документом, в якому системно представлені положення гармонізованого

законодавства ЄС про ПДВ. Поряд із цим ретельний аналіз Шостої Директиви 77/388 є обов'язковим для визначення способу проведення гармонізації законодавства України із законодавством ЄС про ПДВ.

У зазначеній Директиві чітко розмежовано поняття "платника податку" та "податкового боржника". Власне вона надала державам-членам право самостійно визначати податкового боржника в поставках, здійснюваних закордонними податковими резидентами. Таким податковим боржником визначено представника продавця або особу, на користь якої здійснюється така поставка [12]. При наданні податковими резидентами інших країн певних видів послуг (рекламних, інформаційних, консультаційних, фінансових, страхових, з підбору персоналу, з передачі авторських прав, патентів, ліцензій, торгових знаків та інших подібних прав) податковим боржником визначено особу, яка отримує такі послуги, а у випадку імпорту товару – особу, визначену як таку законодавством держави імпорту [12].

Відтак принцип спільної системи справляння ПДВ означив застосування до товарів та послуг загального податку на споживання, точно пропорційного ціні товарів і послуг, незалежно від кількості операцій у рамках процесу виробництва та збуту до моменту нарахування податку. Така система використовується до етапу роздрібного продажу. Гармонізація національного законодавства має здійснюватися за всіма статтями, за винятком тих, що стосуються лише країн-членів ЄС (статті 5-8, 20, 33, 40-42, 79, 100-101, 123-130, 140-142, 145, 146 (1)(В), 147, 155, 164-166, 170-171, 175, 203, 205, 209, 210, 212, 219, 238-240, 245, 254, 258, 274-280, 293-294, 370-395, 396-400, 402-410, 411-413) та тих, що передбачають спеціальні податкові режими (статті 281-294, 295-305, 306-325, 326-332, 333-343, 348-349, 358-369). При цьому регламенто-

вано, що приведення законодавства до вимог зазначеної Директиви має відбуватися протягом 5 років після набуття чинності Угоди про асоціацію повною мірою [2].

8. Тринадцятій Директиви Ради ЄС № 86/560/ЄЕС від 17.11.1986 щодо гармонізації законодавства держав-членів про податки на оборот, якою сформовано заходи для відшкодування податку на додану вартість суб'єктам оподаткування, котрі не засновані на території Співтовариства. Гармонізація положень цієї Директиви передбачила домовленості щодо співробітництва у сфері оподаткування, зокрема в рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Директива створює умови для попередження усіх форм ухилення від сплати податків чи недотримання податкового законодавства. Відповідно до Директиви компаніям третіх країн надається право повертати ПДВ з різного виду витрат і послуг, здійснених та отриманих на території ЄС. Разом з тим існують окремі обмеження щодо переліку сплачених послуг і мінімальної суми рахунку [2].

9. Пакету Директив щодо ПДВ (2007 р.) з метою спрощення й удосконалення системи ПДВ для міжнародної торгівлі і для боротьби з шахрайством. Цей пакет передбачив низку змін, зокрема: нові правила щодо визначення місця надання послуг (реалізація послуг обкладається ПДВ саме в країні місцезнаходження замовника за принципом "зворотного оподаткування"), введення обов'язкової Зведеної європейської декларації (Obligatory European Sales List (ESL)), в якій зазначені міжнародні послуги і зміни до ESL щодо товарів, нова процедура відшкодування ПДВ, яка здійснюється в електронній формі, щодо податку сплаченого в інших державах-членах ЄС. Правило "зворотного оподаткування" застосовується до замовників, які є платниками податків (Business to Business або B2B) та випадків, коли послуги надає оподатковувана осо-

ба неоподатковуваній особі (Business to Consumer або B2C). Директивою 2007/74/ЄС від 20 грудня 2007 р. щодо звільнення від ПДВ та акцизних зборів на товари, які імпортуються особами, котрі прибувають з третіх країн (ч. 3 щодо кількісних обмежень), передбачено, що кількісні обмеження і грошові пороги мають відповідати сучасним потребам держав-членів. Наголошено, що положення Директиви повинні бути імплементовані у вітчизняне податкове законодавство протягом трьох років після набуття чинності Угоди про асоціацію з ЄС. [2].

Проаналізувавши історію зміни законодавства Європейського Союзу з питань адміністрування ПДВ, розглянемо місце цього податку у структурі бюджету ЄС в абсолютних і відносних показниках (табл. 1).

З даних, наведених вище, можна зробити висновок, що частки усіх надходжень упродовж аналізованого періоду коливалися у вузьких межах. Поряд із тим наведені показники в табл. 1 свідчать про скорочення обсягів надходжень ПДВ до бюджету ЄС, зокрема таке зменшення спостерігаємо упродовж усього аналізованого періоду. Якщо в 2007 р. до бюджету ЄС було мобілізовано 19,84 млрд. євро, то уже в 2009 р. лише 12,8 млрд. євро. Впродовж 2013 р. сума мобілізованого ПДВ дещо підвищилась та становила 15,0 млрд. євро, однак порівняно з 2007 р. вона скоротилась на 4,84 млрд. євро. Відтак, незважаючи на значну фіскальну ефективність, частка ПДВ в структурі доходів бюджету ЄС є значно нижчою, ніж в структурі податкових надходжень до Державного бюджету України (рис. 1).

Проведені розрахунки свідчать, що податкові надходження державного бюджету напряму залежать від ПДВ. Зокрема, впродовж аналізованого періоду його частка в структурі податкових надходжень переважала 50% в 2007–2010 рр. та 2012 р. Лише

Структура доходів бюджету ЄС упродовж 2007–2013 рр.*

Показники	Роки							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Приріст 2007 – 2013, %
Валовий національний дохід, млрд. євро	73,91	74,48	81,99	90,27	94,54	97,7	98,5	33,28
Звичайні власні надходження, млрд. євро	15,72	16,56	14,53	14,2	16,78	16,8	18,8	19,59
ПДВ, млрд. євро	19,84	19,01	12,8	13,28	13,79	14,87	15,0	-24,39
Інші надходження, млрд. євро	7,94	9,88	8,31	3,69	1,42	0,92	0,6	-92,44
Разом, млрд. євро	117,41	119,93	117,63	121,4	126,5	130,2	132,9	13,19
Частка валового національного доходу, %	62,95	62,1	69,7	74,36	74,74	74,99	75,04	17,74
Частка звичайних власних надходжень, %	13,39	13,81	12,35	11,70	13,26	12,90	14,15	5,68
Частка інших надходжень, %	6,76	8,24	7,06	3,04	1,12	0,71	0,45	-93,34

* Розраховано на основі [13].

Рис. 1. Динаміка частки ПДВ у структурі податкових надходжень бюджету ЄС та Державного бюджету України в 2007–2013 рр., %*

* Розраховано на основі [7, 13].

в 2011 р. та 2013 р. частка ПДВ становила 49,8% та 48,8% відповідно [7]. Залежність доходів бюджету від одного податку є негативним явищем, адже досвід розвинутих країн свідчить, що, незважаючи на винятко-

ву роль ПДВ в структурі доходів бюджету, лівова частка надходжень повинна формуватися за рахунок прямих податків, що свідчить про значний соціально-економічний розвиток держави.

Поряд із тим зазначимо, що ставки ПДВ в розвинутих країнах доволі диверсифіковані (табл. 2).

Незважаючи на постійні дискусії щодо надмірного податкового навантаження з ПДВ, наведені дані в табл. 2 свідчать про те, що базова ставка в Україні перебуває на одному й тому ж рівні з країнами Європейського Союзу. Окрім того, вона є дещо нижчою, аніж в окремих із них. Однак в деяких державах передбачено знижені ставки на товари першої необхідності, тоді як в Україні – лише ставку у розмірі 7% для постачання та ввезення на митну територію лікарських засобів, дозволених для виробництва і застосування у нашій країні. Відтак, перегляд розміру ставок з податку на додану вартість не є першочерговим завданням. Основну увагу необхідно звернути на розробку стабільного нормативно-правового забезпечення справляння та побудову ефективного механізму адміністрування ПДВ.

Зазначимо, що впродовж сорока років система адміністрування ПДВ у ЄС не змінювалася. З огляду на це, в 2009 р. Єврокомісія розпочала дослідження шляхів удосконалення і спрощення порядку справляння ПДВ за допомогою новітніх технологій або фінансових посередників. В процесі дослідження було розглянуто чотири моделі, які передбачали наступне:

- клієнт доручає своєму банку сплатити рахунок за товари або послуги, з подальшою сплатою суми ПДВ безпосередньо до фіскальних органів;
- всі дані про податкові зобов'язання в режимі реального часу направляють в центральну базу даних ПДВ-моніторингу, де їх аналізують фіскальні органи;
- платник податків завантажує заздалегідь визначені дані транзакцій в узгодженому форматі в спеціальне сховище даних ПДВ, створене самим платником податків і до якого має доступ фіскальний орган;

Таблиця 2

Ставка податку на додану вартість в країнах ЄС та Україні*

%

Країна	Надзвичайно знижена ставка	Знижені ставки	Базова ставка
Бельгія	–	6/12	21
Болгарія	–	9	20
Чехія	–	10/15	21
Данія	–	–	25
Німеччина	–	7	19
Естонія	–	9	20
Греція	–	6/13	23
Іспанія	4	10	21
Франція	2,1	5,5/10	20
Італія	4	10	22
Хорватія	–	5/13	25
Польща	–	5/8	23
Швеція	–	6/12	25
Україна	–	7	20

* Складено на основі [6, 14].

– сертифікація процедури дотримання платником ПДВ правил і системи внутрішнього контролю [3].

Проведений Комісією аналіз показав, що усі моделі є ефективними у співвідношенні витрат та вигод, а також може використовуватися комбінація із декількох моделей. Дискусія щодо реалізації змін досі не завершена, адже її метою є врахування усіх можливих вигод, ризиків і втрат. Оскільки зміни в системі адміністрування ПДВ не вносили упродовж тривалого періоду часу, фундаментальний її перегляд є довгостроковим проектом.

Зазначений досвід прийняття рішень щодо реформування ПДВ варто перейняти Україні, оскільки він ґрунтується, насамперед, на конструктивному діалозі між державою та бізнесом. Прикладом того, що внесення будь-яких змін у систему адміністрування ПДВ потребує ретельного аналізу, є впровадження системи електронного адміністрування. З 1 лютого до 1 липня 2015 р. ця система працювала у тестовому режимі без застосування штрафних санкцій до платників податків. З 1 липня 2015 р. працює у повноцінному режимі.

У цьому контексті проведене опитування платників ПДВ показало, що перехід від тестового режиму був здійснений занадто швидко, оскільки система електронного адміністрування потребує значної кількості правок та доопрацювань. Саме тому з переходом до повноцінного використання електронної системи реєстрації податкових накладних переважна більшість платників ПДВ стикнулася із проблемою реєстрації в системі ПДВ-рахунки “податкові накладні”. Вона була обумовлена помилкою системи, яка передбачала внесення великих сум податку авансом [5].

Більше того, внесення авансових платежів призводить до вилучення обігових коштів із бізнесу, які могли б бути використані на розширення, модернізацію чи оптимізацію виробництва. Частина суб’єктів господарюван-

ня після запровадження на постійній основі системи електронного адміністрування призупинила відвантаження товарів та надання послуг, з метою усунення потреби в реєстрації податкових накладних. Інша частина продовжила працювати, очікуючи при цьому нарахування штрафних санкцій через неможливість реєстрації податкових накладних.

Зазначимо, що у системі електронного адміністрування є можливість коригувати у ручному режимі формули для визначення суми податкового кредиту. Однак відсутність чіткого порядку такого керування подекуди може бути причиною виникнення та зростання випадків шахрайства. Звідси, впровадження в дію механізму електронної реєстрації податкових накладних потребує якісного доопрацювання з метою усунення зазначених недоліків

Висновки. Проведене дослідження дає змогу окреслити низку пропозицій, які слід внести в механізм адміністрування ПДВ з метою підвищення його ефективності та налагодження партнерських стосунків між фіскальними органами і платниками податків:

- на основі позитивної європейської практики поглибити диференціацію ставки податку (такий процес уже розпочався в Україні із початком використання 7% податку щодо ліків). Доцільним є встановлення такої ж ставки на товари першої необхідності;
- впровадити систему швидкого та точного обміну інформацією між фіскальними органами, банками й іншими державними структурами, з якими стикається платник ПДВ у процесі своєї діяльності;
- проведення аудиту під час процедури реєстрації, що дасть можливість, у разі виникнення проблем, отримати додатково необхідну інформацію у заявника та визначати ризикових платників податку уже під час їхньої реєстрації;

- спрощення форм звітності (наприклад, у Нідерландах та Бельгії декларація з ПДВ складається лише з однієї сторінки). Форми податкової звітності потребують уніфікації показників та обов'язкових реквізитів, а також встановлення чітких інструкцій з їхнього заповнення;
- поступове запровадження Єдиного рахунку за прикладом розвинутих країн, з якого здійснюватиметься сплата усіх податків;
- наближення процесу прийняття, внесення змін чи скасування правових норм щодо ПДВ із метою наближення положень національного законодавства до положень актів Євросоюзу для створення належних умов імплементації правового порядку Європейського Союзу [4];
- координація процесу узгодження тієї частини національного законодавства, що стосується ПДВ, та практики його застосування, з якої наближення або транспозиція є неможливими або непотрібними;
- гармонізація процесу коригування законодавства держав-членів Європейського Союзу із Україною відповідно до підписаної Угоди про асоціацію. Така гармонізація повинна ґрунтуватись на підставі правових актів ЄС, зокрема директив, які є обов'язковими для країн ЄС та вимагають від них приведення внутрішнього законодавства у відповідність до положень директив;
- основним шляхом в напрямку узгодження правових норм України та Європейського Союзу є розробка і прийняття нормативно-правових актів та створення умов для їх належного впровадження і застосування з метою поступового досягнення повної відповідності нормативної бази України положенням європейського права.

З огляду на обраний Україною курс, податок на додану вартість є обов'язковим елементом системи оподаткування, а тому сьогодні необхідно докласти максимальних

зусиль задля вирішення окреслених проблем. Це дасть можливість не лише пришвидшити процес європейської інтеграції нашої держави, а й підвищить рівень довіри до України.

Країни-члени ЄС подолали складний та довготривалий шлях побудови й удосконалення механізму адміністрування ПДВ, адже цей процес не можливий без певних перешкод та проблем.

Відтак, використання позитивів міжнародної практики відіграє виняткову роль для України. Незважаючи на кризові умови, розвинути європейським країнам вдалося зберегти досягнутий рівень і забезпечити зростання надходжень податку на додану вартість до бюджету. Це можливо лише завдяки проведенню належної координації між різними інституціями та досвіду, що полягає у швидкому реагуванні на виникнення будь-яких проблем, які стосуються порушення стабільності функціонування податкової системи.

Література

1. *Вимоги директив Європейських співтовариств щодо гармонізації податку на додану вартість [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.aldebaran.com.ru/publications/9156/page/8>*

2. *Домовленості щодо співробітництва у сфері оподаткування в рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ucipr.kiev.ua/userfiles/taxation.doc+&cd=1&hl=ru&ct=clnk&gl=ua*

3. *Макеєва О. Електронне адміністрування ПДВ – досвід Європи і українські реалії [Електронний ресурс] / О. Макеєва. – Режим доступу : <http://ap-center.com>.*

4. *Міжнародний досвід реформування податкових систем [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sfs.gov.ua/modernizatsiyadps-ukraini/arkhiv/mijnarodniy-dosvid-rozvitk/svitovui-dosvid/mrdosvid/>*

5. Підприємці закликають Раду продовжити тестовий режим роботи ПДВ-рахунків до 2016 р. [Електронний ресурс] / сайт Finance.ua. – Режим доступу : <http://news.finance.ua>.

6. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

7. Показники виконання Зведеного бюджету України впродовж 2007-2013 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://costua.com/budget/revenue/>

8. Про спільну систему податку на додану вартість: Директива Ради 2006/112/ЄС від 28.11.2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_928

9. Розпорядження Кабінету Міністрів України №847-р “Про імплементацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони” від 17.09.2014. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/847-2014-%D1%80>

10. Руководство для начинающих экспортеров. Система налогообложения ЕС [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://cci.dp.ua/tl_files/data/curier/Doing%20business%20with%20the%20EU.%20EU%20taxation%20system.pdf

11. Соловська А. М. Дискусійні питання реформування ПДВ / А. М. Сокловська, В. О. Твардієвич // Фінанси України. – 2011. – № 8. – С. 35–50.

12. Sixth Council Directive 77/388/EEC of 17 May 1977 on the harmonization of the laws of the Member States relating to turnover taxes - Common system of value added tax: uniform basis of assessment [Electronic resource]. – Access mode : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV:131006>

13. Study to quantify and analyse the VAT gap in the EU-27 Member States Final report [Electronic

resource] / European Commission. – Access mode : http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/common/publications/studies/vat-gap.pdf.

14. VAT Rates Applied in the Member States of the European Union [Electronic resource]. – Access mode : http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/vat/how_vat_works/rates/vat_rates_en.pdf

15. VAT: Overview of EU legislation [Electronic resource] / European Commission. – Access mode : http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/vat/how_vat_works/index_en.htm#vat_overview.

References

1. Vymohy dyrektyv Yevropeyskykh Spivtovarystv shchodo harmonizatsii podatku na dodanu varist [Requirements of the European Communitics on the harmonization of value added tax]. Available at: <http://www.aldebaran.com.ru/publications/9156/page/8>

2. Domovlenosti shchodo spivrobitnytstva u sferi opodatkovannia v ramkakh uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta ES [Agreements on cooperation in the field of taxation within the Association Agreement between Ukraine and the EU]. Available at: www.ucipr.kiev.ua/userfiles/taxation.doc+&cd=1&hl=ru&ct=clnk&gl=ua

3. Makejeva O. Elektronne administruvannia PDV– dosvid Yevropy i ukrainski realii [Electronic VAT administration – European experience and Ukrainian realities]. Available at: <http://ap-center.com>.

4. Mizhnarodnyi dosvid reformuvannia podatkovykh system [International experience in reforming tax systems]. Available at: <http://sfs.gov.ua/modernizatsiya-dps-ukraini/arkhiv/mijnarodniy-dosvid-rozvitk/svitovui-dosvid/mrdosvid/>

5. Pidpriyemtsi zaklykaiut Radu prodovzhyty testovyi rezhym roboty PDV– rakhunkiv do 2016 r. [Entrepreneurs convene the Council to continue the test operation of VAT invoices by 2016]. Available at: <http://news.finance.ua>.

6. Podatkoviy kodeks Ukrainy vid 02.12.2010 r. № 2755-VI [Tax Code of Ukraine N2755-VI] (2010,

December, 2). Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

7. Pokaznyky vykonannya zvedenoho biudzhetu Ukrainy vprodovzh 2007–2013 rr. [Indicators of the Consolidated budget of Ukraine for 2007–2013]. Available at: <http://costua.com/budget/revenue/>

8. Pro spilnu systemu podatku na dodanu vartist: Dyrektyva Rady 2006/112/ ES vid 28.11.2006. [On the common system of value added tax: Council Directive 2006/112/EU] (2006, November, 11) Available at: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_928

9. Rozporiadzhennia kabinetu ministriv Ukrainy 847-r "Pro implementatsiiu Uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym Spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony" vid 17.09.2014. [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine №847-p] (2014, September, 17) Available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/847-2014-%D1%80>

10. Rukovodstvo dlia nachynaiushchykh eksporterov. Systema nalohooblozheniia ES [Guide for beginners exporters. The taxation system of the EU]. Available at: http://cci.dp.ua/tl_files/data/curier/Doing%20business%20with%20the%20EU.%20EU%20taxation%20system.pdf

11. Solovska, A. M., Tvardijevych, V. O. (2011). *Dyskusiini pytannia reformuvannia PDV [Discussion questions of VAT reform]. Finansy Ukrainy – Finances of Ukraine*, 8, 35–50 [in Ukrainian].

12. Sixth Council Directive 77/388/EEC of 17 May 1977 on the harmonization of the laws of the Member States relating to turnover taxes - Common system of value added tax: uniform basis of assessment. Available at: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV:l31006>

13. Study to quantify and analyse the VAT gap in the EU-27 Member States Final report / European Commission. Available at: http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/common/publications/studies/vat-gap.pdf.

14. VAT Rates Applied in the Member States of the European Union. Available at: http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/vat/how_vat_works/rates/vat_rates_en.pdf

15. VAT: Overview of EU legislation / European Commission. Available at: http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/vat/how_vat_works/index_en.htm#vat_overview.